

Læreplan for Skovbørnehaven Tungegården 2020

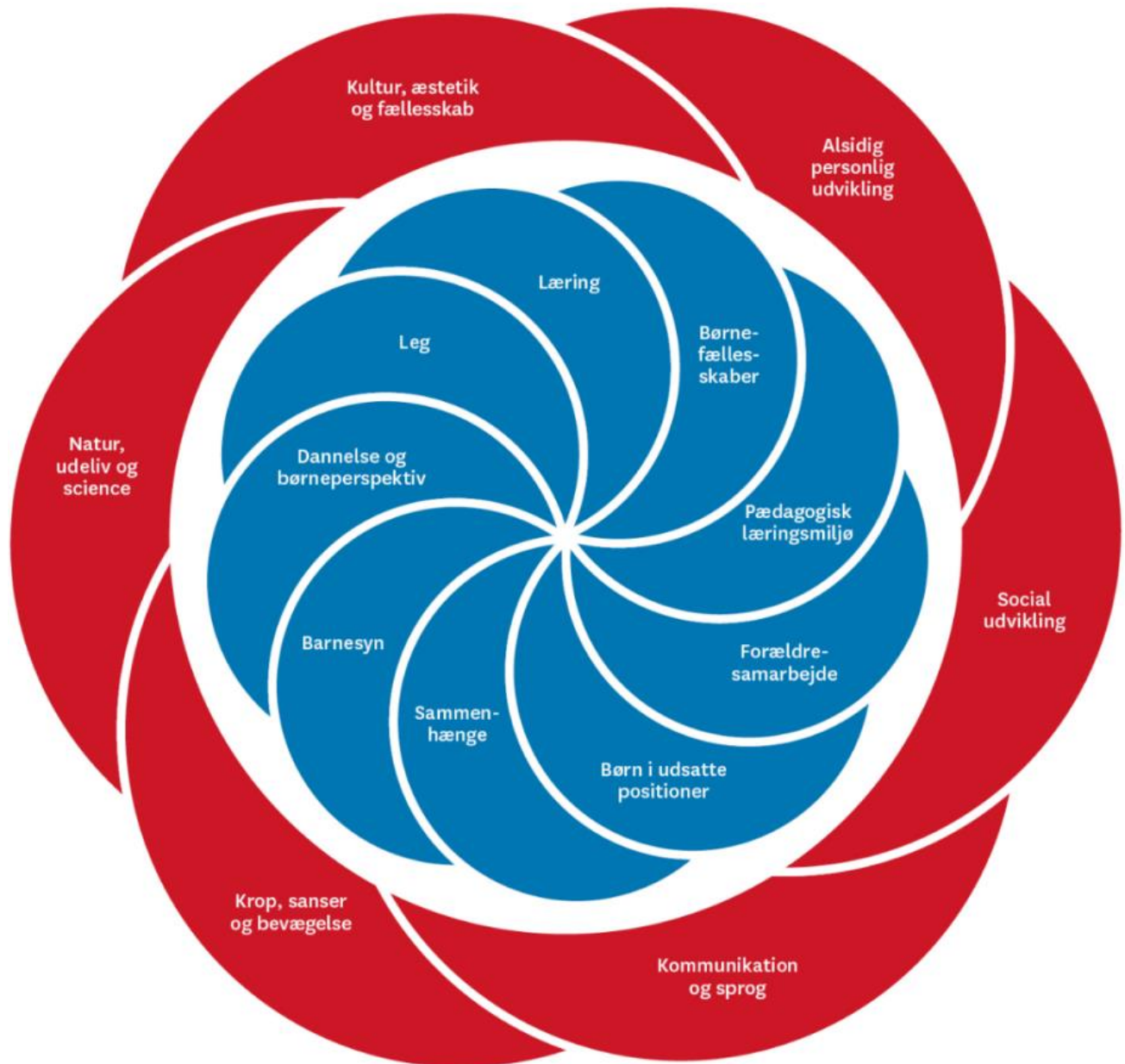
Indholdsfortegnelse

Blomsten:	3
Praktiske oplysninger:	4
Det pædagogiske grundlag	5
<i>Leg, Læring og Børnefællesskaber: (3 elementer sammenskrevet)</i>	5
<i>Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv: (2 elementer sammenskrevet)</i>	5
<i>Pædagogisk læringsmiljø</i>	6
<i>Samarbejde med forældre om børns læring</i>	7
<i>Børn i udsatte positioner</i>	7
<i>Sammenhæng til børnehaveklassen (kun gældende for kommende skolestartere)</i>	8
De seks læreplanstemaer og 12 læringsmål	9
<i>Alsidig personlig udvikling</i>	9
Praksis eksempler på alsidig personlig udvikling.....	10
<i>Social udvikling</i>	12
Praksis eksempler på social udvikling:.....	13
<i>Kommunikation og sprog</i>	15
Praksis eksempler på kommunikation og sprog:.....	16
<i>Krop, sanser og bevægelse</i>	17
Praksis eksempler på Krop, sanser og bevægelse:	18
<i>Natur, udeliv og science</i>	20
Praksis eksempler på Natur, udeliv og science:.....	21
<i>Kultur, æstetik og fællesskab</i>	22
Praksis eksempler på Kultur, æstetik og fællesskab:	23
Inddragelse af lokalsamfundet.	24
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	25
<i>Praksiseksempel på arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.</i>	26

Egedal Kommunes skabelon for den pædagogiske læreplan er udarbejdet på baggrund af:

- *Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge, LBK nr. 176 af 25/02/2019*
- *Bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer, BEK nr 968 af 28/06/2018*
- *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold (Børne- og socialministeriet, 2018)*
- *Skabelon til pædagogisk læreplan (Børne- og socialministeriet og Danmark Evalueringinstitut, 2019)*

Blomsten:

Praktiske oplysninger:

Det pædagogiske grundlag

Det pædagogiske grundlag består af ni forskellige elementer, som danner grundlaget for, hvordan der arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle vores dagtilbud.

Det pædagogiske grundlag er beskrevet for hele område Ølstykkets daginstitutioner.

Leg, Læring og Børnefællesskaber: (3 elementer sammenskrevet)

Alle børn skal opleve at være en del af børnefællesskabet. Igennem leg og læring arbejder vi med, at børn får mulighed for at agere både som individ og i fællesskab. Det pædagogiske personale er rollemodeller i alle sammenhænge.

- Vi er bevidste om vores rolle, position og måde at agere på – både i ord og handlinger.
- Vi sikrer, at vi har en opmærksomhed på, hvordan legefællesskaberne blandt børnene udvikler sig.
- Vi skaber rammer for læringsmuligheder i leg, rutiner og aktiviteter.
- Vi er bevidste om, at relationen altid er den voksnes ansvar.
- Vi skaber glæde.
- Vi er nysgerrige og undrer os sammen med børnene .
- Vi er fysisk og mentalt nærværende.

Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv: (2 elementer sammenskrevet)

Alle børn har ret til at blive inddraget og hørt, hvilket er essentielt for barnets udvikling af identitet. Med respekt for barnets livsvilkår forsøger vi at forstå barnets oplevelser og handlinger.

Barnets stemme skal inddrages, og barnet inviteres til at deltage aktivt i demokratiske processer:

- Vi skaber muligheder for barnets aktive deltagelse i dagligdagen.
- Vi følger børnenes spor.
- Vi er tilgængelige og nysgerrige på barnet.
- Vi arbejder med ICDP som pædagogisk redskab.
- Vi ser børnene individuelt.
- Vi tager børnene alvorligt, så de oplever sig mødt og forstået.
- Vi anerkender barnet og lader barnet være medbestemmende indenfor de givne rammer.
- Vi giver børnene lov til at øve sig.
- Vi har en anerkendende og respektfuld tilgang til både børn og voksne.

Pædagogisk læringsmiljø

Det pædagogiske læringsmiljøet er afgørende for, at børn lærer, trives, dannes og udvikler sig igennem leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter og daglige rutiner. Det pædagogiske læringsmiljøet er til stede hele dagen og sker i alle interaktioner.

- Vi skaber differentierede læringsmiljøer, der møder det enkelte barn og børnegruppens nærmeste zone for udvikling.
- Læringsmiljøet udvikles i en konstant proces af refleksion, udvikling og evaluering.
- Vi skaber æstetisk inspirerende læringsmiljøer.
- Det pædagogiske læringsmiljø praktiseres med udgangspunkt i Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber.

Samarbejde med forældre om børns læring

Vi skaber rammer for et tillidsfuldt og respektfuldt konstruktivt samarbejde med alle forældre og er sammen nysgerrige på børnenes perspektiver.

- Der foregår en kontinuerlig forventningsafstemning mellem forældre og institution.
- Der sker løbende dialog i dagligdagen samt på berammede møder.
- Der sker dialoger i dagligdagen omkring succeser/udfordringer hos barnet, som man sammen kan udveksle perspektiver og fremtidige handlemuligheder til.
- Med udgangspunkt i trivselsvurderingerne afholdes samtaler, hvor det enkelte barns trivsel og udvikling er i fokus samt tillige barnets deltagelse i børnefællesskabet. Der udveksles erfaringer og perspektiver og der aftales fremtidigt arbejde med barnets trivsel.
- Vi har fokus på at inddrage forældrene i forhold til barnets læringspotentiale samt nærmeste udviklingszone.
- Område bestyrelsen inddrages i forhold til deres input til et konstruktivt samarbejde mellem forældre og institution.

Børn i udsatte positioner

Vi arbejder fokuseret med ICDP som metode til at kvalificere interaktionen mellem barn og voksen, hvilket er særligt betydningsfuldt for børn i udsatte positioner.

- Vi skaber differentierede læringsmiljøer, der møder det enkelte barn og børnegruppens nærmeste zone for udvikling.
- Læringsmiljøet skal udvikles i en konstant proces af refleksion, udvikling og evaluering.

- Det pædagogiske læringsmiljø praktiseres med udgangspunkt i Barnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber.
- For at tilrette lægge et pædagogisk læringsmiljø, som tilgodeser børn i udsatte positioner, inddrages andre faggrupper, som er behjælpelige med at nuancere og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.
- Vi har fokus på hvordan vi beskriver og italesætter børn i udsatte positioner. Vi beskriver barnets potentialer, ressourcer og dernæst, hvilke udfordringer barnet har og i hvilke situationer.
- Vi arbejder kontinuerligt med handleplaner for at skabe et kvalitativt pædagogisk arbejde omkring barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Sammenhæng til børnehaveklassen (kun gældende for kommende skolestartere)

- Overgang fra institution til skole er et skifte i barnets liv. Vi arbejder i område Ølstykke derfor aktivt på at skabe en tryk og sammenhængende overgang.
- Der er udarbejdet en folder i området, som relaterer til kommunens folder om den "gode overgang". Heri er beskrevet konkrete tiltag på arbejdet med den gode overgang.
- Dagtilbuddene arbejder kontinuerligt med aldersrelaterede grupper. Det sidste år inden skolestart er der særligt fokus på eksempelvis fordybelse, vedholdenhed og selvhjulpenhed tilpasset børnenes udviklingsniveau.

De seks læreplanstemaer og 12 læringsmål

Det skal fremgå, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, inden for og på tværs af de seks pædagogiske læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Der er fastsat to pædagogiske mål for hvert læreplanstema. Målene udtrykker sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Denne del er udarbejdet af Skovbørnehaven Tungegårdens faglige fyrtårn i tæt samarbejde med den daglige leder.

Alsidig personlig udvikling

Pædagogiske mål for temaet:

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler

engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Skovbørnehaven Tungegården:

Alsidig personlig udvikling ses i samspil med de øvrige temaer, når barnet sætter egne kompetencer i spil i fællesskabet og bidrager med egne initiativer. Når barnet udviser tryghed ved at kommunikere via kropssprog eller talesprog. Bevidsthed om egen kropslig formåen og mod til at rykke egne grænser.

Til daglig arbejder vi i meget differentieret med børnene. Vi arbejder både med små grupper af jævnaldrende, der kan matche hinandens udviklingsniveau, og dermed sammen kan rykke og understøtte den enkeltes alsidige personlige udvikling. Vi mener også, at det er vigtigt, at arbejde i grupper med børn på tværs af alder og køn. Hermed opnås mulighed for spejling og udviklingspotentiale i at være i kontakt med større børn end en selv. De mindre børn prøver ofte mere af samme med ældre børn og de større børn kan mærke stolthed og personlig udvikling ved at være forbilleder og læringsmestre for mindre kammerater i børnehaven.

Praksis eksempler på alsidig personlig udvikling

1. En pige har meget store udfordringer i forhold til at udskyde sit behov for at blive hørt eller valgt til i mange forskellige situationer. Vi har helt bevidst over længere tid arbejdet med hende i forhold til at anerkende, hver gang det lykkes hende at behovsudskyde uden at blive vred og ked af det. Vi har positivt styrket hende ved at sikre, at vi ser hende, hver gang hun står i den situation, at et andet barn skal gå først over broen, stå først i gå rækken, tænde for musikken og lign. Vi anvender anerkendende kommunikation, som for eksempel *"Jeg ved du kan klare det og er meget stolt af dig. I dag er det nemlig (barns navns) tur til"*...Vi anvender referencer baglæns. Eksempelvis i forhold til at hun har prøvet at stå først og nok skal komme til det igen. Vi øver alle børnene i turtagning, således at de kan indgå i en social kontekst med andre og stadig føle sig som en del af helheden.

Det bar virkelig frugt for nyligt, da hun selv anførte: *"Så du at jeg sagde at ...barns navn...skulle tænde for musikken, for jeg har jo allerede gjort det tre gange før"*. Det har vi også nu oplevet i andre sammenhænge og føler virkelig, at arbejdet bærer frugt. Hun er nu gået fra et sted i sin alsidige personlige udvikling, hvor hun konstant anførte, at *"hun jo aldrig har prøvet..."*, hvorefter hun begyndte at græde og løbe bort, til faktisk at kunne finde glæde i at blive set for sin evne at lade andre få tur også.

2. På den pågældende dag har vi – som en del af ugetemaet 1. hjælp. Vi har bamsehospital og der er blevet indbundet hoveder med gaze, sat plastre på bamseknæ etc.

Vi er nu færdig med den voksenstyrede del af dagen og er gået over i den del af dagen, som mere handler om nærværende voksne, som læser og støtter børnenes legeinitiativer.

Tre drenge befinder sig med deres tilskadekomne bamser i en legehytte. Jeg sætter mig på god afstand og lytter og observerer. Jeg kan høre, at de er i gang med en leg om tilskadekomne.

Jeg bliver hurtigt registreret, og de tre drenge kommer løbende for at vise mig deres bamser. To af disse er hunde, og drengene fortæller ivrigt, at begge hundene hedder Leika.

Jeg svarer: *"Nej hvor sejt. Ved I godt, at det hed den første rumhund også?"*. En af drengene spørger: *"Hvad er det?"* Jeg svarer: *"Det betyder, at før vi sendte mennesker ud i rummet med rumraketter, blev der sendt hunde ud for at se, hvordan de reagerede. Jeg kan google det til Jer?"* Det gør jeg så på institutionens Ipad. Der er på I-pad'en både billede af hunden og ligeledes en beskrivelse, hvor det fremgår, at det var en russisk hund, og at Leika betyder **"hund som bjæffer"**. Rumraketten hed: **"Sputnik 2"**.

Drengene løber begejstrede tilbage, og jeg kan høre deres leg ændre sig til, at deres hunde er i rummet og samtidig skadede.

Kort tid efter får en af drengene en tanke og løber tilbage til mig. *"Kom Leika levende ned fra rummet igen?"* Jeg trækker lige luft ind og svarer som sandt er: *Nej Leika døde ude i rummet. Han var med til at hjælpe os med at lære en masse om, hvordan vi mennesker kan klare os i rumraketter..."*

Det tilfredsstillende ham, og han løber ivrigt ind og fortæller de videre både til de to drenge, der er med i legen og det kommende stykke tid til andre børn, der kigger nysgerrigt ind i hytten. Legen fortsætter og involverer nu både sårede hunde, rumraketter og også Batman, som er en kanin, vi tidligere måtte aflive i institutionen, og som børnene så død og var med til at begrave i skoven udenfor institutionen.

Legen stopper først, da det er tid til at spise frokost.

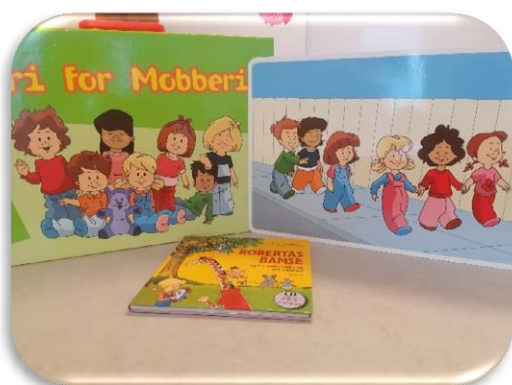
Social udvikling

Pædagogiske mål for temaet:

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Skovbørnehaven Tungegården:

I Tungegården kommer barnets sociale udvikling til udtryk ved, at det føler sig værdifuld og medskabende i sociale sammenhænge. Vi har øje for, at sammensætte differentierede fællesskaber, hvor alle har mulighed for at bidrage. Vi giver plads til alle børn har forskellige udgangspunkter for deltagelse og har fokus på trykke

rammer, hvor mangfoldighed ses som en ressource. Vi har en anerkendende tilgang til børnene og arbejder ud fra ICDP's 8 samspilstemaer.

I dagligdagens aktiviteter har vi øje for at følge barnets initiativer og interesser. Vi er nysgerrige på, hvad barnet får ud af aktiviteten og lægger vægt på processen. Vi arbejder aktivt med "Fri for Mobberi", der støtter og guider børnene til at indgå i sociale fællesskaber på en hensigtsmæssig måde. Derudover arbejder vi med at børnene får øje på deres egen rolle i

fællesskabet, og hvordan de bidrager socialt og vi støtter dem i at kunne indgå positivt i fællesskaber. Social udvikling ses i alle læreplanstemaerne. Det kan være alt fra et barn tør hoppe ned højere og højere oppefra til, at det bliver i stand til selv at åbne madkassen, drikkedunken, gå på toilettet eller finde en voksen for at få hjælp til en kammerat, der er ked af det.

Social udvikling er eksempelvis også, når barnet bliver i stand til at indgå kompromisser i en leg eller er med til at udvikle igangværende lege. I alle de sociale sammenhænge og forskellige aktiviteter børnene er en del af i løbet af dagen, sættes børnenes sociale kunnen i spil og via støtte og voksen guidning får de øvet sig i og lærer at mestre forskellige strategier i forskellige sammenhænge.

Praksis eksempler på social udvikling:

1. Der er aktivitet på stuen med mellem- og lillegruppen (de 3-4-årige). Vi sidder i en rundkreds.

Alle har fået en rispose, som skal forestille at være en hund. Børnene skiftes til at fortælle, hvilken farve deres hund har, og hvor mange år den er. Det kan de se på posen, som har en farve, prikke og tal.

Alle børn skiftes til at fortælle. Børnene får lov til at vælge et sted på kroppen, hvor hunden skal sidde. Dette gør vi for, at få kendskab til forskellige kropsdele. Vi synger en sang imens, hvor børnene til sidst skal ryste posen af den valgte kropsdel.

En pige trækker sig fra start og sætter sig med ryggen til rundkredsen. Jeg lader hende sidde og observerer og lytter til, hvad der sker. Jeg henvender mig et par gange undervejs for at prøve, at inkludere hende i legen. Hun ryster på hovedet og har ikke lyst.

Da vi når slutningen, og alle børn har fået lov til at være den, der bestemmer, hvor hunden skal sidde, lader jeg dem lege med risposen, og jeg tager kontakt til pigen, aer hende på ryggen og hvisker til hende, at vi er ved at slutte, men at jeg rigtig godt kunne tænke mig, at hun også prøvede at bestemme, inden vi pakker sammen. Jeg tilbyder hende, at vi kan gøre det sammen. Jeg tager hende i hånden og spørger: *"Hvor skal hunden sidde?"* Hun hvisker til mig: *"På ryggen"*. Vi går sammen over til de andre børn og får lavet det en sidste gang. Hun smiler, og bagefter er hun med til at lege med ris poserne sammen med de andre børn.

2. Vi arbejder i Tungegården meget bevidst med at styrke børnenes evne til at se og yde omsorg og empati over for hinanden. Et element af dette er også, at formå at styre sin nysgerrighed og egen nervøsitet, når andre børn har slået sig eller er kommet til skade. Børnene bliver derfor hjulpet til at gå væk og ikke stille sig op og kigge med og stille spørgsmål, når der er en voksen, som hjælper den tilskadekomne.

Vi samler efter disse hændelser børnene og giver dem mulighed for at høre, hvad der præcist er sket med deres kammerat. Vi giver dem også mulighed for at spørge ind og fortælle, hvad de tænkte og følte, da situationen opstod.

En formiddag i Tungegården hører jeg, et bump i et af vores udendørs spisehuse og efterfølgende drengegråd.

Jeg kommer til stede indenfor meget kort tid og kan konstatere, at en dreng har slået hovedet ned i træbordet ved et uheld. Han kigger på mig og jeg kan

øjeblikkelig se, at der vokser en kæmpe bule frem midt på hans pande. Jeg siger til en anden voksen, at jeg løber ind efter en ispose. De omkringværende børn løber sammen med mig hen til Tungegården og er fortsat nysgerrige. De spørger om drengen er okay. Jeg griber isposen i fryseren og løber alt hvad jeg kan tilbage til drengen.

Børnene løber fortsat med. Jeg sætter mig med drengen på skødet og pålægger isposen. Jeg siger nu til de 5-6 børn, der er en del af denne hændelse, at nu skal de være nogle super kammerater og lade mig hjælpe ham og huske, at det er rarest for ham, at de går væk. Jeg skal nok hjælpe ham.

Jeg er meget stolt, da samtlige børn går ud af det lukkede spisehus. De holder sig i nærheden og snakker om, hvad der er sket. Jeg hører en af dem sige: *"Vi gik væk, så den voksne kunne hjælpe"*. Det giver mig roen til at være koncentreret om drengen, som er så påvirket, at han falder i søvn i mine arme. Jeg har stillet ham spørgsmål undervejs.

Det tager 20 minutter før drengens far kommer til stede og kan tage drengen på skadestuen til kontrol. Jeg samler efterfølgende de involverede børn og roser dem til skyerne. De udsatte deres egne behov så flot til fordel for en kammerat. De virker meget stolte.

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål for temaet:

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, de kan anvende i sociale fællesskaber.

Skovbørnehaven Tungegården:

I Tungegården understøttes sproget ved at vi konstant er bevidste om at sætte ord på ting og hændelser i dagligdagen selvfølgelig differentieret i forhold til det enkelte barns alder. Vi arbejder ud fra en bevidsthed om, at et barn skal høre ord og sætninger mange gange for at det sætter sig fast og skal meget gerne støttes i sprogudvikling via dialogisk læsning. Det gør vi såvel i formelle som uformelle læringsmiljøer. Vi er bevidste om såvel vores verbale som nonverbale kommunikation. Vi vægter højt at komme ned i børnehøjde og se barnets perspektiv og positive intentioner på ethvert givent tidspunkt.

Kommunikation og sprog foregår hele dagen i alt, hvad vi foretager os, hvad enten det er rytmik med sang og bevægelse, i de sociale fællesskaber, hvor en leg etableres, i rollelegen, indsamling af viden om et emne, om vi leder efter småkryb under sten, studerer sommerfugle på sommerfuglebusken eller samler kastanjer under kastanjetræet.

Vi skal i den kommende tid gennemgå et forskningsbaseret sprogforløb over 6 uger, som har vist sig effektivt i forhold til udvidelse af sprogforståelse og ordforråd. Det er udviklet af bibliotekerne. Her arbejder vi bl.a. med fokusord, lydlig opmærksomhed, koncentration og sprogforståelse.

Praksis eksempler på kommunikation og sprog:

1. På musikanlægget der placeres på legepladsen, spilles jævnligt eksempelvis Kaya Brüel, som har lavet et album med tekster (rim og remser) af Halfdan Rasmussen. Det har resulteret i, at vi en dag oplever en gruppe piger stå og synge med på teksterne. Det samme gør sig gældende i forhold til musik og tekst af eksempelvis Povl Kjøller
2. Vi havde en overgang temaet Eventyr - hvor vi mere specielt læste forskellige versioner af eventyr "**Den lille rødhætte og ulven**", herudover legede

vi lege om samme eventyr og gik på jagt efter ulven og bedstemors hytte. Ved slutningen af ugen efterspurgte børnene selv at få genlæst bøgerne. Her kunne den voksne holde pause ved alle de dramatiske og de sjove højdepunkter i historien og lade børnene i kor gengive, hvad der står i bøgerne. Herudover foregik der også i en rum tid mange "genindspilninger/lege" af det pågældende eventyr.

3. Der bliver læst bøger for børnene en januar dag i 2020, som der gør i Tungegården så vidt som muligt både formiddag, frokost og eftermiddag. På dette tidspunkt er temaet i børnehaven fugle. Børnene er meget glade for at gætte fuglenes art i bøgerne. Vi læser bøger på en så dialogisk læsningsmetode som muligt i det kollektive rum og øver dermed samtidig turtagning. Det er børnene, der efterspørger læsning, og de er blevet super dygtige til at lytte til hinanden.

Herudover laver vi samme dag også "Gæt et dyr.." Flere af børnene kan svare på arter, størrelse, pattedyr eller ej, farver og hvor dyrene bor, fordi vi også arbejder med repetition.

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål for temaet:

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Skovbørnehaven Tungegården:

I Tungegården oplever vi glæde ved at bruge kroppen aktivt i lege, samt skaber en bevidsthed om kroppens muligheder. Vi er bevidste

om ikke at sætte for mange begrænsninger for kropslig udfoldelse, men i stedet guide og sætte rammer, så alle får mulighed for at udvikle sig kropsligt via bevægelse og sanser.

Vi hjælper med at aflæse, hvorvidt behovet for et givent barn eller en børnegruppe er at få ro til fordybelse og mærke sig selv eller hinanden eller der er lyst og behov for et fysisk højt aktivitetsniveau. Vi kommunikerer og aflæser i allerhøjeste grad hinanden gennem kropssprog.

Hele dagligdagens dynamik i børnehaven stiller krav til kroppens kunnen fx at kunne sidde stille på stolen eller bænken, tage tøj/overtøj på og af, cykle eller løbe ude på legepladsen med dens mange forskellige underlag, bearbejde sanselige indtryk som fx regn, sand eller måltider eller mærke sult, tørst, kulde, varme mm.

Praksis eksempler på Krop, sanser og bevægelse:

1. Det er turdag. Inden turen kan starte, er der en fase, hvor de kommende skolebørn er færdige langt tidligere end de mindre kammerater i børnehaven. Det har afstedkommet konflikter og har tidligere udløst en rigtig dårlig start på turen.

I Tungegården befinder sig en masse grønne mælkekasser. Disse ligger på forsiden af huset denne morgen. Jeg begynder at flytte dem om på bagsiden af huset. Men da jeg mærker uroen blandt storgruppens 12 drenge, får jeg en tanke. Jeg stiller en kasse efter en kasse efter en kasse etc. i nærheden af det

sted, hvor børnene skal stille sig op ad muren, når de voksne og alle børnene er klar til afgang.

En dreng får hurtigt set, at jeg er igang med at bygge en bane. Han og hurtigt mange flere børn deltager nu i at lave en længere og længere slange af kasserne.

Et barn spørger: "Må jeg godt gå igennem banen?" "Ja, selvfølgelig", svarer jeg.

Det er ret sjovt at se denne spontane aktivitet give plads til både de større og de mindre fødder. Nogen bevæger sig sidelæns for at kunne komme igennem

banen. Andre går direkte fremad. Nogen vægter, at det skal gå hurtigt. For andre er det i sig selv en stor opgave at holde sig oprejst igennem banen. Der tages hensyn til tempoer og aldre. Der kommunikeres en masse.

Aktiviteten stopper, da jeg kan se, at nu er alle voksne og børn kommet ud på legepladsen, og vi dermed kan samles med rygsække på, tælle børn og påbegynde turen positivt.

2. Tungegården er af sted på sin ugentlige tur. Det er en af de kortere ture, vi i dag gennemfører. Turen går gennem skoven hen til en gryde, der kaldes Troldehullet.

Gryden udgør et gyldent sted at udvikle spontane lege og er ligeledes et super fint sted at afvikle strukturerede og ved gentagelsens magi meget genkendelige og dermed trygge lege for børnene. Et eksempel på dette er legen "**Fisker fisker**", som ofte efterspørges af børnene. Den går i alt sin enkelthed ud på, at et barn støttet af en voksen står modsat øvrige børn og deltagende voksne.

Børnene råber så: "*Fisker fisker...hvor dybt er vandet?*" Det valgte barn støttes af den voksne i at vælge et tal og også turde råbe dette over til kammeraterne. Alle børnene synger nu: "*Hvordan skal vi så komme over til dig?*" Barnet vælger så, at de kan hinke, trille, løbe langsomt, løbe baglæns etc. Alt hvad deres fantasi strækker sig til. Gentagelsen gør også, at der hele tiden sker udvidelser af de valgte bevægelser, fordi de inspirerer hinanden.

På denne dag opstår der herudover en spontan bevægelsesaktivitet, fordi vi har tennisbolde med. En pige kommer løbende op til mig og siger: "*Jeg er en hund, vil du ikke nok kaste bolden til mig?*" Jeg griner og kaster bolden. Dette opdages af rigtig mange af de andre børn. Og indenfor ganske kort tid er Troldehullet forvandlet til et virvar af børn, der løber langt eller kort, på tværs af hinanden og stadig skal undvige hinanden. Der er store hunde, små hunde, vilde hunde, dovne hunde. Etc. Jeg er med til at udvikle de enkelte børns ideer og holde energien i legen kørende længe.

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at

udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

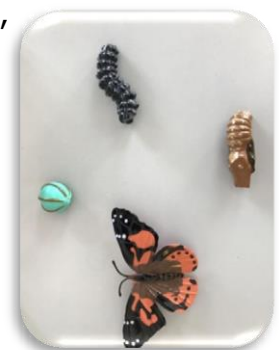

Skovbørnehaven Tungegården:

I Tungegården betragter vi det som essentielt, at alle børn oplever og sanser naturen om det foregår på legepladsen, på ture ud i skoven eller til møllen, ved eksempelvis at lege i vandpytter, plante frø eller lave mudderkager. Vi opfordrer børnene til, at udforske og vise nysgerrighed i forhold til naturen og dens materialer, og vi bruger aktivt naturen som

sanseapparat. Kreativitet og fantasi bliver udforsket og udfordret i vores udendørs legemiljøer fx ved at bygge en hule, eksperimentere med vand, sand, kravle i træer, se insekter og småkrybdyr i insektglas, betragte fugle via en i kikkert, lege i buskene mm. Børnene bliver bevidste om naturens ressourcer, og hvordan disse kan bruges i leg eller til at eksperimentere med, samt ved at vise glæde ved at vise eller fortælle, hvad de har lavet.

Vi udvikler en fælles forståelse for, at naturen er noget vi skal passe på, og at vi alle har et fælles ansvar. Vi gør eksempelvis meget ud af rydde op efter os i naturen og tager os gerne skrald efterladt af andre med tilbage til Tungegården, for at det kan komme væk fra naturen. Udeliv stiller store krav til børnenes kropslige formåen, både fin -og grovmotorisk, samt taktilsansen. Naturen giver plads til at lege kan opstå på tværs af stuer, grupper og på denne måde skabe differentierede fællesskaber. Naturen giver os langt større mulighed for at lege med store stemmer såvel som små.

Praksis eksempler på Natur, udeliv og science:

1. 10 børn og 1 voksen er i gang med at spise madpakker i det udendørs spisehus.

Den voksne læser: **"Tilde kigger på fugle"** for børnene, da vi er i gang med et tema om fugle på daværende tidspunkt.

Den voksne og børnene har en dialog om, hvilke fugle der er i bogen. Der er bl.a. en svane, som børnene kan relatere til, da vi tit observerer den på vores hyppige skovture.

En pige fortæller, da der er et billede af en flamingo, at den har hun set i zoo, hvor efter den voksne spørger børnene, om de lever i vores skov. Det afstedkommer en længere snak.

Den voksne og børnene laver herudover en aftale om, at de skal holde øje med hvilke fugle, der bl.a. spiser det fuglemad, vi har lavet til dem. Alle børnene får mulighed for at komme på banen med deres erfaringer og de bliver set og hørt.

2. Tungegårdens børnehave er på tur. Undervejs på en sti er der en dreng, som observerer noget på grusstien.

Han siger til en voksen: *"Se, der har gået et rådyr"*.

De øvrige børn og voksne kommer også hen for at se dyresporene. En anden dreng stopper op ved de fundne spor og siger, "det kan være, den har været på vej hen for at finde mad."

Børn og voksne fulgte sporene og fik derfor en fornemmelse af, hvor mange spor der var og hvornår de ikke længere kunne ses og øvede sig dermed i matematisk opmærksomhed, mens de hyggede sig med være rådyr i skoven.

vej hjem kigger børnene igen på sporene og ser, at de stadig er der.

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier..

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Skovbørnehaven Tungegården:

I Tungegården arbejder vi med at give børnene mulighed for at møde nye sider af sig selv gennem kultur, æstetik og fællesskaber. Børnene får mulighed for at udtrykke sig på forskellige måder og opnår en forståelse for de fællesskaber, de er en del af til hverdag. Vi støtter op om, at barnet har en

værdi i sig selv og vi støtter op om fællesskabet ved at give plads til kreativitet, fantasi samt via æstetisk udfoldelse.

Vi voksne er rollemodeller, der går foran og viser vej, går ved siden af og opmuntrer og går bagerst hvor vi ser, støtter, guider og hjælper ved behov. Vi er bevidste om at skabe en tryk ramme, hvor børnene får plads til at øve sig, begå fejl samt at lykkes enten individuelt eller i fællesskabet.

Vi fejrer fælles traditioner, såsom påske, halloween, faste lavn og jul. Her er det legen og børneperspektivet, der er i fokus.

Praksis eksempler på Kultur, æstetik og fællesskab:

1. Det er turdag. En pige virker træt allerede inden turen starter. Hun takler dog turen hen til biblioteket okay.

Da turen går hjemad, har hun svært ved at takle sine følelser. Hun er grædende og modløs. Jeg selv og en anden kollega forsøger på skift at aflede hendes opmærksom ved at tale om ting, vi ser på gåturen hjem. Hun bliver også bedt om at toppe. Det har dog på ingen måde den ønskede effekt. Hun bliver ved med at gå – men er stadig modløs og grædende.

Jeg tænker mig om. Hvad er det nu, det bedste dette barn ved er? Nåh jo, det er jo sang og musik og dans. Jeg siger: *"Du er godt nok ked af det. Det kan jeg godt forstå. Har du lyst til, at vi skal synge en sang sammen?"*

Hun svarer: *"Jaaaaaaa.....jeg er en lille undulat"*. Vi synger den sammen, og hun holder undervejs op med at græde. *"Igen..."*, siger hun ivrigt.

Det bliver til, at hun så gerne vil have, at vi bliver ved med at synge den samme lille børnesang hele vejen hjem. Jeg leger med stemmerne, den kan jo både være lille og den kan være kæmpe, den kan være sød og den kan være vred eksempelvis.

Mange af de andre børn istemmer og deltager ligeledes og der opstår en dejlig fællesskabsfølelse.

Da vi ankommer til Tungegården, er hun i godt humør og virker friskere.

2. Vi har stor fokus på at udvikle børnenes æstetiske sans og påskønnelse af at være del af et fællesskab. Det gør vi ved at sørge for, at der er "lækre" materialer til rådighed og at tænke i at udvikle deres kreativitet via værksteder.

To praksisfortællinger i forhold til dette er et værksted, hvor børnene malede bladene og satte disse sammen til **en blomst**. Ikke to af blomsterne var ens. Alle disse blomster blev nu samlet til en smuk buket blomster, som står og pynter i institutionen. Børnene nyder at vise deres blomst til andre og også at vise hvem der har lavet de øvrige blomster.

Det andet praksiseksempel er skabelsen af "**Fælleshåndsplakater**", hvor pædagogen har tegnet et træ uden blade. Bladene er de enkelte børns hænder. De har to og to påført maling på hinandens hænder og sat håndblade på træstammen. Det var også en dejlig sanseoplevelse af blive smurt med pensel på hånden.

EVT. ILLUSTRATION AF BLOMSTERNE OG FÆLLESHÅNDSPLAKATEN!!!

Inddragelse af lokalsamfundet.

I Tungegården inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn. Det gør vi på mange forskellige måder.

Eksempelvis går vi på tur til den nærliggende mølle. Her stiller de frivillige, som driver møllen, meget gerne op om aktiviteter for børnene. Bl.a. beskrivelser af de gamle landbrugsmaskiner, som stadig står ved møllen. Og vi er yderst velkomne til at anvende faciliteterne. Vi har her en yndlingsaktivitet, som består i at gemme et dyrs knogler, som dørene så eftersøger.

Vi inddrager også lokalsamfundet ved at gå på tur til biblioteket. Det gør vi for at give børnene en indsigt i bogen og dens værdi og for at de kan få medindflydelse på, hvilke bøger, der interesserer dem. Bibliotekarerne er også fantastiske til at støtte os, når vi arbejder ud fra temaer, med det bedste materiale i forhold til dette. Eksempelvis 1. hjælp, trafik, eventyr etc.

Vi går også i biografen på biblioteket en gang om måneden. Her har biblioteket udvalgt tre korte film, der er passende i forhold til 3-5-årige. Det er en fornøjelse at nyde mørket, fællesskabet og gode film sammen. Det giver god basis for nye lege og snakke mellem børnene, fordi de sammen har oplevet det samme.

Vi er også i den meget heldige situation, at en far er særdeles flink til at hjælpe os med 1. hjælp. Han er frivillig i brandvæsenet, og vi har således både været på besøg på brandstationen ligesom hans kolleger, han og brandbilen flere gange har fundet Tungegården og ladet børnene prøve en brandsprøjte.

Vi har også inddraget en anden mors kompetencer som læge. Hun medbragte et torso, som vi kender fra fysiklokalerne og gjorde dermed kroppens organer særdeles håndgribelige og forståelige for børnehavens børn og voksne.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.

I Tungegården arbejder vi passioneret og ud fra et ønske om at skabe børn i så god trivsel som muligt på et givent tidspunkt.

Det gør sig gældende fra vi slår dørene op klokken 6.30.

Morgenen startes ofte med "slow morning jazz", som giver børnene og deres voksne en følelse af, at det er okay at starte dagen roligt og nede i gear.

Herudover plantes legetøj og materialer som kan virke inspirerende og sætte en ramme om børnene, efterhånden som de møder ind.

Vi går ud og tilbringer ofte tiden ude indtil det er på tide, at gå hjem fra børnehaven igen ved afhentning. Udemiljøet er derfor essentielt. Vi har halvhuse, hvor der sagtens kan foregå en lang række af aktiviteter. Eksempelvis perler, lego, puslespil etc. Det er kun børnene og de voksnes fantasi, som sætter grænser.

Vi arbejder i Tungegården ud fra det pædagogiske princip, at det er de voksnes ansvar at **"justere"**, når de ser et behov for det eller en lyst udtrykt af børnene. Det kan f.eks. ofte vise sig givende at plante en masse tæpper i skyggen, hvis det er meget varmt og her selv vælge at placere en voksen, som kan læse bøger, sætte musik på ønsket af børnene (og her spænder deres ønsker vidt, vi kommer både omkring eksempelvis Frost (Disney), Tøsedrengene, rockmusik og Louis Armstrong).

Tungegården indeholder også mange naturlige beskyttede legemiljøer i form af lukkede buskområder, træområder og legehuse.

Miljøet giver børnene mulighed for at give udtryk for deres ønsker om at se dyr i forstørrelsesglas, male med pensel på tog, farvelægge hele flisearealet foran huset, tale om dyr på dyreplakaterne der befinder sig på legepladsen, få spande og skibe til at nyde de store vandpytter, der opstår, finde guld gravet ned i sandkassen og dermed blive MEGET rige børn etc.

Der er også rig mulighed for i fællesskab at stimuleres vestibulært på redegynngen, der ad gangen kan rumme 6 børn. Eller styre tempoet på gynngen helt selv ved siden af en kammerat på enkeltgynngerne, der befinder sig i modsatte ende af legepladsen.

[Praksiseksempel på arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.](#)

Vi har rigtig mange højbede. De var vokset noget til. Det pyntede jo ikke på noget eller var en god læring for børnene. Vi voksne fik derfor kigget hinanden i øjnene og besluttede, at det var et vigtigt pædagogisk tiltag af få luget kraftigt ud i disse.

Det magiske er at se, hvor mange børn, der nyder at deltage i en sådan proces. En dreng var med fra start til slut og var dybt involveret også verbalt i at fortælle om de enkelte planter.

Andre børn synes at det var langt sjovere at styre trillebøren, der borttransporterede det lugede ukrudt.

Og andre børn igen nød at finde alle de småkryb, der dukkede op, efterhånden som deres habitat blev forstyrret. Det gav også gode snakke om de forskellige dyr, som også blev betragtet i forstørrelsesglassene.